Potenţialul comunicativ-intenţional al indicilor de comunicare nesegmentali în structurile dialogate: discursul ucraineano-român

Svitlana SHABAT-SAVKA
Universitatea Naţională „Yuriy Fedkovych" din Cernăuţi, Ucraina

---

Abstract: The article presents the analysis of non-chunked communication (affirmative, negational, interrogative, directive, emotional, evaluative and metacommunication) that express a wide range of communicative intentions in Ukrainian-Romanian discourse, namely intentions of affirmation and negation, intentions of request and motivation, emotional and evaluative and metacommunicative intentions. The article also states that these constructions possess a distinct pragmatic nature, since they set the required tone of the dialogue, stimulate and focus the interlocutors' attention, establish verbal contact between speakers and the act as a component of a successful communication comprising a natural part of verbal communication of both Ukrainians and Romanians.
Keywords: *communicative intention, speaker, non-chunked communication, affirmative-negational-interrogative-directive-emotional-evaluative communication, metacommunication, Ukrainian-Romanian discourse.*

Organizarea formal-sintactică a propoziţiei corespunde în limbile ucraineană şi română unui anumit model structural-semantic, ce permite identificarea unui sistem organizat, alcătuit din mijloace gramaticale şi intonaţionale capabile să exprime predicativitatea şi să reprezinte categoria comunicativă a intenţiei. Propoziţiile, construite conform unui anumit model gramatical, pot fi divizate în părţi principale şi părţi secundare de propoziţie. Conţinutul acestor construcţii, obţinute în urma divizării, se concretizează prin semantica schemei structurale, prin componenta lexicală a elementelor construcţiei, precum şi prin intenţia comunicativă a vorbitorului – autor al enunţării şi subiect principal al actului comunicativ.

În comunicarea verbală însă un rol important îl au construcţiile sintactice care nu corespund unui anumit model comunicaţional, ele neputând fi divizate gramatical, motiv pentru care nici nu pot fi încadrate în categoria propoziţiilor. Este vorba despre enunţuri care au un caracter relativ stabil şi care la nivel sintactic sunt considerate „substitute" ale propoziţiei, numite în lingvistică în diferite moduri: „cuvânt-propoziţie", „echivalent al propoziţiei", „indice al comunicării", „propoziţie nesegmentată", „propoziţie agramaticală" ş.a.[1]

[1] P.S. Dudyk, *Syntaksys suchasnoho ukrainskoho rozmovnoho literaturnoho movlennia* (Syntax of modern Ukrainian verbal literary speech), Kyiv, Naukova dumka, 1973, 288 p.; N.V. Huivaniuk, *Typy ekvivalentiv rechen u suchasnii ukrainskii movi* (Types of sentence equivalents in Modern Ukrainian), Aktualni problemy filolohii ta perekladoznavstva: [zb. nauk. pr.], Khmelnytskyi, KhNU, 2009, Vyp. 4, P. 45 – 50; N.V. Huivaniuk, A.M. Ahafonova, S.T. Shabat-Savka, *Syntaksys nepovnoho rechennia. Ekvivalenty rechen*: [navchalno-metodychnyiposibnyk] (Syntax of incomplete sentence. Sentence equivalents), Chernivtsi, Ruta, 2007, 100 p.

BDD-A27317 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:47 UTC)

Atât construcţiile binare, cât şi cele monomembre se caracterizează prin capacitatea de divizare formal-sintactică, precum şi prin posibilitatea de a avea în componenţa lor diverse părţi de propoziţie secundare. Propoziţiile nesegmentabile însă se caracterizează, după cum spunea I. Vyhovanetz, prin imposibilitatea absolută de divizare în părţi de propoziţie[2]. Această indivizibilitate structurală şi semantică reprezintă o caracteristică a indicilor de comunicare nesegmentabili, care, în procesul comunicării, în special în discursul dialogat, marchează, evidenţiază intenţiile comunicative ale vorbitorilor, reprezentând cele mai relevante mijloace de redare a vorbirii situative, a comunicării orale, în general.

Unii lingvişti au încadrat existenţa indicilor de comunicare nesegmentabili în sfera perceperii emoţional-valorice a realităţii. Astfel, K. Horodenska consideră că aşa-numitele cuvinte-propoziţii transmit o gamă largă de emoţii, sentimente şi acte de voinţă ale vorbitorului, ele referindu-se la situaţii din lumea referenţialităţii, dar nefiind o reflectare directă a acestor situaţii[3]. Merită amintit faptul că în comunicarea dialogată intonaţia, mimica şi gesturile pot accentua caracterul emoţional al acestor construcţii. Caracterizând propoziţiile nesegmentabile, V. Kiprianov a evidenţiat faptul că ele reprezintă un tip structural de propoziţie, care constituie un mijloc de expresie a ideilor, actelor de voinţă şi sentimentelor[4].

După cum observă A. Gryshcenko, deşi prezintă o structură nesegmentabilă, cuvintele-propoziţie se caracterizează printr-o paradigmă comunicativă deplină, adică sunt orientate către conţinuturi enunţiative (afirmative sau negative: *Da – Nu*), interogative, de valorizare expresiv-emoţională, imperative, de stabilire a contactului între participanţii la actul comunicativ prin intermediul elementelor de etichetă a vorbirii[5]. Aşadar, conţinutul comunicativ-intenţional al indicilor de comunicare nesegmentabili (enunţiativi afirmativi sau negativi, interogativi, imperativi) se concretizează în discursul de tip dialogat, depinde de un anumit scop comunicativ al vorbitorului şi, bineînţeles, de mijloacele de exprimare a acestuia.

Cercetătorii consideră că indicii de comunicare nesegmentabili au caracter incomplet, deoarece se concretizează îndeosebi în cuvinte auxiliare: particule, interjecţii sau cuvinte modalizatoare şi transmit categorii precum afirmarea, negarea, interogaţia, imperativitatea, emoţii şi valorizări. În acest context putem identifica o serie de diferenţe între limbile ucraineană şi română, deoarece în aceasta din urmă nu este identificată particula ca parte de vorbire.

Articolul are ca scop identificarea sistemului intenţiilor comunicaţionale, verbalizate prin intermediul indicilor de comunicare nesegmentabili din limbile română şi ucraineană, evidenţierea posibilităţilor funcţionale şi a particularităţilor utilizării acestor construcţii în vorbirea orală dialogată în limbile ucraineană şi română.

În limbile română şi ucraineană putem grupa indicii de comunicare nesegmentabili în următoarele categorii: afirmativi, negativi, interogativi, imperativi, emoţional-valorizatori, de etichetă[6]. Această clasificare reflectă şi ilustrează variatele nevoi comunicative ale vorbitorului (de limbă ucraineană sau română), marcând intenţia comunicativă de a afirma

---

[2] I. R. Vykhovanets, *Narysy z funktsionalnoho syntaksysu ukrainskoi movy* (Essays on functional syntax of the Ukrainian language), Kyiv, Naukova dumka, 1992, P. 100.

[3] K. Horodenska, *Slova-rechennia*, Vykhovanets I. Teoretychna morfolohiia ukrainskoi movy: Akademichna hramatyka ukrainskoi movy, (za red. I. Vykhovantsia), Kyiv, „Pulsary", 2004, P. 383.

[4] V.F. Kiprijanov, *Nechlenimoe predlozhenie v russkom jazyke kak osobyj strukturnyj tip prostogo predlozhenija* (Non-chunkedsentencein the Russian language as a specific structural type oa simple sentence), Russkij jazyk v shkole, 1961, № 5, P. 60 – 62.

[5] A. P. Hryshchenko, *Slova-rechennia* (Words-sentences), Ukrainska mova: [entsyklopediia / redkol.: Rusanivskyi V.M., Taranenko O.O. (spivholovy), Ziabliuk M.P. ta in.], Kyiv, „Ukrainska entsyklopediia" im. M. P. Bazhana, 2000, P. 562.

[6] S.T. Shabat-Savka, *Kategoriia komunikatyvnoi intentsii v ukrainskii movi* (Category of communicative intention in Ukrainian): [monohrafiia], Chernivtsi, „Bukrek", 2014, P. 225.

BDD-A27317 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:47 UTC)

sau nega o anumită informaţie, de a recepta o nouă informaţie, de a îndemna interlocutorul să efectueze anumite acţiuni, să îndeplinească anumite condiţii, de a concretiza caracterul emotiv-volitiv al enunţării.

Indicii de comunicare nesegmentabili afirmativi sunt reprezentaţi de cuvinte precum *так, авжеж, аякже, еге, ага, гаразд, еге, еге ж, атож, атож-бо, угу, добре* ş.a., care în structurile dialogate concretizează intenţiile afirmative şi se constituie în răspuns afirmativ la o întrebare. De exemplu: – *Ви меценат, Олександре?* – ***Так*** (I. Vilde); – *О, дивіться, бачите?* – ***Ага!*** (E. Huţalo). În varianta orală a limbii române identificăm indici comunicativi precum ***Bine; Da; Desigur; Bineînţeles; Foarte bine.*** – *Aha!... a mormăit ciclopul. Nimeni te cheamă?...* ***Bine, bine****... Ia mai deşartă-mi puţin vin...*(Al. Mitru); – *Da unde vreai dumneata să mergi?* – *La Popeştii-de-sus.* – *Ehei! La polcovnicu Iordache.* – ***Ei da*** (I.L. Caragiale).

Aceşti indici de comunicare nesegmentabili afirmativi se constituie, de fapt, într-un răspuns direct, pozitiv la întrebarea formulată. Unii concretizează întregul conţinut al replicii-răspuns, iar alţii – doar o parte a acesteia. De exemplu: – *О, я серцем чую, як ви прагнете через святу сповідь скинути тягар з серця. Так, дитя моє?* – ***Так*** (I. Vilde); – *Ти і сам підписався б під таким доносом чи ні?* – ***Аякже ж!*** *Обома руками* (I. Vilde). Unii indici de comunicare nesegmentabili afirmativi au caracterul unor structuri frazeologice: – *Невже і йому трішки-трішки лячно, тривожно?* – ***Ще б пак*** (O. Honcear); – *Значить, відомості батькові деякі привезли?* – ***Не без того*** (M. Stelmah). Această valoare este întâlnită şi în limba română (– **De ce nu?; – Cum să nu? Da' cum nu?**): – *Ia, să mă laşi să stau într-o noapte în odaia unde doarme împăratul.* – ***De ce nu****? Dă furca încoace şi rămâi aici până la noapte, când s-a întoarna împăratul de la vânătoare.* (I. Creangă); – *Lunca? întrerupse Bologa, ca şi când ar fi căutat să-l oprească a rosti cuvântul unguresc. Şi pe la noi este un sat Lunca... Îţi aduci aminte?* – ***Cum să nu****... tare bine! zise preotul.* (L.Rebreanu); – ***Da' cum nu****!? că nu mi-oi feşteli eu mânuţele tătucuţei şi a mămucuţei!* (I. Creangă).

Conţinutul comunicativ-intenţional al **indicilor de comunicare nesegmentabili negativi** se concretizează în exprimarea unui răspuns negativ direct la întrebarea pusă, precum şi în exprimarea dezacordului faţă de un mesaj exprimat sau faţă de o acţiune, exprimându-se prin cuvântul de negaţie **Hi** (*та ні, зовсім ні, ба ні*). De exemplu: – *Я з вами хоч до лісу поїду.* – ***Ні*** (M. Stelmah); – *Вам скучно зі мною?* – *спитав серйозно.* – ***Ні*** (I. Vilde); – *А ви, бабо? Глухі на праве вухо?* – ***Та ні*** (E. Huţalo). În limba română o funcţie asemănătoare au cuvintele ***Nu; Ba nu; Imposibil; În nici un caz***: – *Mă rog, scoate-mă că-mi arde inima-n mine!* – ***Ba nu****, cumătre.* (I. Creangă); *Dar de la ceea ce cred că este datoria mea, nu mă voi abate.* ***În nici un caz!*** *declară Belciug atât de energic că Herdelea se făcu mititel de admiraţie şi de frică.* (L. Rebreanu).

După cum vedem, cuvintele-propoziţie reprezintă replici distincte autonome în vorbirea a două sau mai multe persoane, de aceea se constituie în unităţi sintactice a căror existenţă este condiţionată de context. Astfel de construcţii sintactice au funcţia unui răspuns negativ direct la întrebarea formulată şi se exprimă, de cele mai multe ori, prin intermediul cuvântului *ні*, care dobândeşte un accent semantic şi intonaţional, evidenţiindu-se prin dublare sau triplare *(ні-ні; ні-ні-ні)*, fiind însoţit de o particulă *(та, бо, зовсім, ще, ба, ой, майже)* sau o interjecţie *(о!, е!, ах!, ох!)*. De exemplu: – *Дай мені спокій Славцю.* – ***Ні-ні,*** *не можу* (Limba vorbită); – *З лижами?* – ***О ні!*** *З лижами це було б неможливо!* (I. Vilde).

Funcţionarea **indicilor de comunicare nesegmentabili interogativi** în varianta orală a limbii reprezintă un fenomen firesc, deoarece prin intermediul acestor structuri se realizează intenţia interogativă, adică dorinţa vorbitorului de a detalia o anumită informaţie. Ele se concretizează în cuvintele afirmative sau negative *Так?, Ні?*, în cuvintele modale *Справді?, Правда?, Добре?,* în particulele *Невже?, Хіба?, Ну?* ş.a. în funcţie de semnificaţia acestor mijloace interogative, indicii de comunicare nesegmentabili pot fi clasificaţi în trei categorii: 1) indici de

BDD-A27317 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:47 UTC)

comunicare interogativi cu sens logico-modal; 2) indici de comunicare interogativi cu sens imperativ; 3) indici de comunicare interogativi cu sens emoţional-valorizator.

Indicii de comunicare interogativi cu sens logico-modal sunt utilizaţi pentru a provoca interlocutorul la oferirea unui răspuns afirmativ sau negativ. **Так**?, **Правда**?, **Справді**?, precum şi diversele lor variante au rolul unor cuvinte interogative afirmative. De exemplu: – *Я дивуюся вашому вуйкові…* – ***Правда****?* (I. Vilde); – *Мило мені почути похвалу з твоїх уст, Мотре.* – ***Справді****?* (B. Lepky); – *Я відберу, а потім ти підійдеш і візьмеш у мене.* ***Добре****?* (M. Ivasiuk). Indicele de comunicare interogativ de negaţie **Ні**? Exprimă îndoiala, mirarea referitoare la verosimilitatea enunţului transmis de interlocutor: – *Чи ви посилали що з ваших праць куди-небудь?* – ***Ні.*** – ***Ні****?* (O. Kobyleanska). În limba română un rol asemănător îl au cuvinte precum **Adevărat? Nu cumva? Într-adevăr?** De exemplu: – ***Nu cumva****?... întrebă ea cu inima îndoită. Trică se uită în ochii mumei sale şi înţelese întrebarea* (I. Slavici).

Indicele de comunicare interogativ cu valoare imperativă **Ну**? redă valoarea interogativă şi se asociază cu intonaţia corespunzătoare. De exemplu: – *Я хотів вам щось сказати.* – ***Ну****?* (I. Vilde); – *Хотів чути, як ви вимовляєте титул вашої професії.* – ***Ну, і****?.. – Добре вимовляєте, гордо* (I. Bahrianyi). Aceşti indicatori comunicativi exprimă un îndemn direct la continuarea enunţării sau a unei anumite acţiuni. Cu valoare de indice comunicativ imperativ este folosită şi particula conjuncţională **і**: *Він бунтує старих проти тебе.* – ***І****…?* (O. Kobyleanska); – *Юлько бачив його вчора.* – ***І що****? – Стара історія* (I. Vilde). Şi în limba română întâlnim astfel de construcţii, a căror valoare incitativă la dialog este accentuată de prezenţa pronumelui interogativ care se asociază conjuncţiei copulative: **Şi?; Ce?; Şi ce?:** – ***Ce****, bă,* ***ce****?* ***Ce, ce****? Ce vrei?* (M. Preda).

În categoria enunţurilor interogative nesegmentabile care transmit incitarea directă la continuarea dialogului se încadrează şi construcţiile care redau o reacţie la mesajul interlocutorului. Cu această valoare sunt folosite diverse particule: *Мамо!* – ***Га****?* (O. Vyshnya); – *Мамо!* – ***Ну****?* (O. Vyshnya). Astfel de indici comunicativi nesegmentabili se constituie în mijloace de realizare şi actualizare a contactului între participanţii la dialog. În varianta orală a limbii române întâlnim de asemenea astfel de situaţii: – *Vai de mine! cum crezi d-ta?... Noi suntem băieţi cuminţi şi binecrescuţi...* – ***Ha****? zic eu* (I.L. Caragiale).

Indicii de comunicare interogativi cu sens emoţional-valorizator conferă o notă modală unei anumite situaţii comunicative: – *Він, зрештою, непоганий хлопець, але в'їдливий безмежно.* – ***Невже****?* (V. Pidmohylny). Acelaşi rol de exprimare a emoţiei şi de valorizare îl au şi particulele **що, як**, însoţite de un anumit contur intonaţional, redat în scris prin semne de punctuaţie duble, capabile să redea expresivitatea mesajului şi să sugereze caracterul incomplet al acestuia. De exemplu.: – *Ми на зиму нагорнем гори сіна!* – ***Що****?* (O. Oles); *Мій процент, жінко добра, як у торгових людей – карбованець на карбованець.* – ***Як****?! – отоpoніла Марія* (M. Stelmah). Şi în limba română întâlnim astfel de construcţii: **Oare?; Ce?; Cum?**: – *Nu aşa, măi Trăsne*! – ***Dar cum***? (I. Creangă).

Indicii comunicativi nesegmentabili imperativi exprimă o poruncă, avertizare, condiţie, chemare, incitare la o anumită acţiune, la încetarea enunţării, rugămintea de a veni în ajutor, de a fi de folos etc. În funcţie de caracterul mesajului transmis, aceste construcţii dobândesc în comunicarea dialogată diferite funcţii şi valori. Acestea se concretizează într-o anumită intonaţie şi mimică, în anumite gesturi şi exclamaţii.

În special, este folosită cu această valoare construcţia ***Годі****!*, care are sensul „ajunge!, suficient!". De exemplu: – ***Годі****, бабо,* ***годі*** (E. Huţalo); ***Годі!*** *Про се не звик я говорить ні з ким* (Леся Українка). În limba română cu această valoare sunt utilizate elemente lexicale precum **Ajunge!; Suficient!; Destul!; Gata!** De exemplu: – ***Gata****, zise femeia, alta... Hai mai repede că se răceşte mămăliga!...* (M. Preda). Termenul ***Гайда!*** redă

BDD-A27317 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:47 UTC)

îndemnul sau porunca de a merge într-o anumită direcţie. De exemplu: – ***Гайда*** *всі разом!* ***Гайда****, браття!* (I. Vilde). Indicele de comunicare ***Геть!*** este utilizat de către vorbitori cu sensul „pleacă", „ieşi!". De exemplu: ***Геть****, сатано-спокуснику!* ***Геть****, кате!* (L. Ukrainka); – ***Геть! Геть!*** *Не давайте йому слова!* (O. Dovjenko). ***Марш!*** redă porunca de a părăsi, de a lăsa ceva sau pe cineva: – *Чому не доповів, що порожній?* ***Марш!*** (O. Honcear). În limba română, această funcţie este îndeplinită de structuri imperative de tipul: **Ieşi!; Marş!** De exemplu: – ***Marş!****... Afară de-aici, tâlharilor!...* (L. Rebreanu).

Un alt indice comunicativ nesegmentabil imperativ ***Ша!*** Este folosit pentru exprimarea cererii de a încheia o acţiune, mai ales acţiunea de a vorbi: − ***Ша,*** *сказав я,* ***ша****! Як же я в такому гаморі можу говорити?* ***Ша****! Завтра прийдіть до мене в контору* (I. Vilde).

Indicii de comunicare cu sens emoţional-valorizator se concretizează în vorbirea dialogată sub forma unor interjecţii care redau în mod direct reacţia pozitivă sau negativă a vorbitorului la ceea ce se întâmplă sau la mesajul transmis. După cum se ştie, interjecţia reprezintă o comuniune între sunet şi gest, de aceea diversificarea intonaţională şi gesturile adiacente reprezintă componente obligatorii ale indicilor de comunicare nesegmentabili cu sens emoţional-valorizator. Pe lângă aceasta, astfel de indici comunicativi sunt rostiţi cu intonaţie exclamativă. Această funcţie o au nu numai interjecţiile, ci şi substitute ale acestora (îndeosebi cuvinte auxiliare care însoţesc pronume), capabile să transmită diverse atitudini emoţional-valorizatoare ale vorbitorului faţă de anumite realităţi, acţiuni, mesaje ale altor vorbitori sau ale însuşi vorbitorului.

Indicii de comunicare interjecţionali nesegmentabili cu valoare emoţional-valorizatoare pot fi clasificaţi, în varianta orală atât a limbii ucrainene, cât şi a limbii române în două grupe intenţional-tematice: 1) indici emoţionali – aflaţi în relaţie cu starea emoţională a fiinţei umane, cu emoţiile şi atitudinea personală, subiectivă a acesteia faţă de realitate; 2) indici valorizatori, aflaţi în relaţie cu aprecierea prin intermediul vorbirii a unor fapte, acţiuni ş.a,

În categoria indicilor de comunicare interjecţionali nesegmentabili emoţionali, frecvent sunt întâlniţi cei care redau **emoţii pozitive**: bucuria – ***Овва****! Як гарно ти виглядаєш сьогодні* (Limba vorbită); mirarea – ***Ого****, то веселі і незвичні речі!* (I. Vilde), precum şi cei care redau emoţii negative, îndeosebi nemulţumirea: – ***Ай!*** *– зойкнула Несторова. – Ай, мовчи! Не розказуй мені більше того бруду, бо і так…* (I. Vilde); – ***Ей****, міточко! Який там посаг! Звичайнісінький!* (I. Vilde); – ***Пхі!*** *Кому мала сподобатись, то і в ластовинні сподобається!* (I. Vilde); – ***Пхе****, яка задуха!* (I. Vilde). În limba română au o valoare asemănătoare interjecţii precum **Ei!; Oi!; Pfu!** De exemplu: – ***Oi****, Doamne, Davide, cum nu te mai astâmperi; de ce-ai scos băiatul din casă pe vremea asta?* (I. Creangă); – ***Ei, ei****! măi Zaharie, zic eu, coborându-ne la vale spre Păşcani; de-acum şi munţii i-am pierdut din vedere, şi înstrăinarea noastră este hotărâtă cine ştie pentru câtă vreme!* (I. Creangă).

Indicii de comunicare nesegmentabili valorizatori pot, de asemenea, să exprime o **apreciere pozitivă** – *Ти довго працюєш вже у Василя?* – ***Ого,*** *скоро буде сім років!* (I. Vilde) sau o **apreciere negativă** – ***Фе****, Нелько,* ***фе****! Як можна було так зробити!* (I. Vilde). Astfel de interjecţii apar şi în limba română: ***Ooo! Oho!*** De exemplu: – ***Ooo****! exclamă Catrina ridicând o mână spre cer. Ai umplut pământul cu deşteptăciunea ta!* (M. Preda); *Acasă mama îi spuse lui Niculae, şi Niculae,* ***oho****! sărise în sus: era o idee grozavă* (M. Preda).

Indicii de comunicare cu valoare emoţional-valorizatoare sunt însoţiţi de intonaţia exclamativă şi de caracterul nefinalizat al mesajului, ceea ce conferă vorbirii un grad ridicat de expresivitate şi de emoţionalitate. De exemplu: – *Стаpе, вусате, а й досі воює, на коняці їздить.* – ***Тьху****, прости господи* (E. Huţalo); – ***Овва****! Не вихоплюйся, синку, з нерозумним словом, бо назад ніяково вертатися* (M. Koţiubinski). În limba română o valoare asemănătoare au

BDD-A27317 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:47 UTC)

interjecţii precum: **Hehe!; Ptiu!** De exemplu: *Şi într-o clipă Axinia răsări drept în picioare în mijlocul vrafului de fân. —* ***Ptiu****! ucigă-te crucea; da aici ai fost, sfârleaza dracului?* (C. Hogaş).

Semantica acestor indici de comunicare nesegmentabili permite identificarea unor trăsături suplimentare emoţional-axiologice: teama, neliniştea, durerea, nehotărârea, ezitarea, lipsa de încredere, reproşul, ironia ş.a

Indicii de comunicare nesegmentabili metacomunicativi (de etichetă) transmit atitudinea de respect faţă de interlocutor, exprimată prin intermediul formulelor tradiţionale, unanim acceptate, de salut, despărţire, iertare, mulţumire, rugăminte, invitaţie, urare ş.a. Încadrarea acestor construcţii în categoria indicilor de comunicare nesegmentabili este argumentată, pe de o parte, de capacitatea lor de a exprima atitudinea vorbitorului faţă de interlocutor, iar pe de altă parte, de indivizibilitatea sintactică a acestor construcţii, imposibilitatea identificării unor părţi de propoziţie în structura lor. De exemplu: – ***Добрий день****, люба подругo!* (I. Ţiupa); – ***Слава Йсу! Боже помагай****!* (I. Vilde); – ***Добрий вечір! – Добрий вечір,*** *докторе* (I. Vilde); – ***Здоров****, гімназисте!* (I. Ţiupa); – ***До побачення****, дорогесенька* (O. Dovjenko); – ***Щасливої дороги****!* (I. Ţiupa).

Formulele de adresare din limba română exprimă de asemenea intenţii comunicative precum salutul, despărţirea, mulţumirea, iertarea (– **Bună dimineaţa!; – Bună seara!; – La revedere!; – Toate cele bune!; – Noroc!; Noroc bun! – Drum bun!; – Mulţumesc!**; –**Scuzaţi-mă, vă rog!)**: – ***Drum bun****, ne zise el cam nedumerit; dar bine, de unde şi-ncotro?* (C. Hogaş); – ***Noroc bun****, zisei, intrând în crâşmă, urmat de tovarăşul meu, şi adresându-mă crâşmarului* (C. Hogaş).

Aşadar, semantica indicilor de comunciare nesegmentabili se încadrează, de cele mai multe ori, în sfera unor atitudini subiectiv-modale şi emoţional-valorizatoare ale vorbitorului. Astfel de construcţii sintactice redau reacţia emiţătorului la mesajul interlocutorului, iar în structuri izolate, situate în afara contextului situaţiei de comunicare, îşi pierd „valoarea lor informativă". Utilizarea abilă de către vorbitor a indicilor de comunicare îi dă acestuia posibilitatea de a-şi realiza în mod adecvat intenţia: de a afirma sau de a nega, de a întreba şi de a îndemna, de a concretiza semnificaţii emoţional-valorizatoare sau metacomunicative.

În discursul de tip dialogat din limbile română şi ucraineană identificăm diverse clase de indici comunicativi nesegmentabili (afirmativi, negativi, interogativi, imperativi, emoţional-valorizatori, metacomunciativi), deoarece, indiferent de limbă, este firesc pentru orice vorbitor să-şi exprime aprobarea sau refuzul, să ceară informaţii sau să clarifice o informaţie, să îndemne la efectuarea unei anumite acţiuni, să redea lumea profundă a emoţiilor umane, să exprime respectul, să mulţumească sau să-şi ia rămas bun.

În discursul diaogat ucrainean-român, indicii de comunicare nesegmentabili au un caracter pragmanic bine evidenţiat: ei conferă tonalitatea necesară comunicării, activează şi concentrează atenţia interlocutorului, stabilesc contactul verbal între participanţii la actul comunicaţional, se constituie în componente ale unei comunicări reuşite. De aceea, studierea din perspectivă pragmatică a indicilor de comunicare nesegmentabili, analiza lor comparativă în discursul ucraineano-român, reprezintă obiectul unor viitoare cercetări.

BDD-A27317 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:47 UTC)

BIBLIOGRAFIE:

Antofiyciuk, Volodymyr; Gavril Anamaria, 2015. *Literatura ucraineană nouă - sfârşitul secolului al XVIII lea - prima jumătate a secolului al XIX-lea*, PH „Rodovid", Cernăuţi.

Boca, Mariana, 2014. «Les relations entre langage et la realité dans le discours didactique», en *ANADISS* nr. 17/iulie 2014, Savoir(s) et discours, ISSN 1842-0400, p. 53-57.

Costin, Claudia, 2016. *Structuri mitice şi simboluri dominante în dramaturgia lui Lucian Blaga*, ediţia a II-a revăzută şi adaugită, PH „Rodovid", Cernăuţi.

Dudyk, P.S., 1973. *Syntaksys suchasnoho ukrainskoho rozmovnoho literaturnoho movlennia* (Syntax of modern Ukrainian verbal literary speech), Kyiv, Naukova dumka, 288 p.

Horodenska, K., 2004. *Slova-rechennia*, Vykhovanets I. Teoretychna morfolohiia ukrainskoi movy: Akademichna hramatyka ukrainskoi movy, (za red. I. Vykhovantsia), Kyiv, „Pulsary", P. 374 – 390.

Hryshchenko, A.P., 2000. *Slova-rechennia* (Words-sentences), Ukrainska mova: [entsyklopediia / redkol.: Rusanivskyi V.M., Taranenko O.O. (spivholovy), Ziabliuk M.P. ta in.], Kyiv, „Ukrainska entsyklopediia" im. M. P. Bazhana, P. 562.

Huivaniuk, N.V.; Ahafonova, A.M.; Shabat-Savka, S.T., 2007. *Syntaksys nepovnoho rechennia. Ekvivalenty rechen*: [navchalno-metodychnyiposibnyk] (Syntax of incomplete sentence. Sentence equivalents), Chernivtsi, Ruta, 100 p.

Huivaniuk, N.V., 2009. *Typy ekvivalentiv rechen u suchasnii ukrainskii movi* (Types of sentence equivalents in Modern Ukrainian), Aktualni problemy filolohii ta perekladoznavstva: [zb. nauk. pr.], Khmelnytskyi, KhNU, Vyp. 4, P. 45 – 50.

Kiprijanov, V.F., 1961. *Nechlenimoe predlozhenie v russkom jazyke kak osobyj strukturnyj tip prostogo predlozhenija* (Non-chunkedsentencein the Russian language as a specific structural type oa simple sentence), Russkij jazyk v shkole, № 5, P. 60 – 63.

Shabat-Savka, S.T., 2014. *Kategoriia komunikatyvnoi intentsii v ukrainskii movi* (Category of communicative intention in Ukrainian): [monohrafiia], Chernivtsi, „Bukrek", 412 p.

Turcu, Luminiţa-Elena, 2004. "The Stigmatisation of the Deviant in the Fin-de-Siècle Literary Discourse", în *Analele Universităţii „Ştefan cel Mare"*, Seria Filologie, B. Literatură, Tomul VIII 2000-2002, Suceava, ISSN 1584-2886, Editura Universităţii Suceava.

Vykhovanets, I. R., 1992. *Narysy z funktsionalnoho syntaksysu ukrainskoi movy* (Essays on functional syntax of the Ukrainian language), Kyiv, Naukova dumka, 224 p.

BDD-A27317 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:47 UTC)